

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT 629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04 UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
ZESPÓŁ REALIZACJI 00 - 503 W A R S Z A W A
BADAŃ 621 - 07 - 57, 628 - 90 - 17 TELEFAX 629 - 40 - 89
INTERNET: <http://www.korpo.pol.pl/cbos> E-mail: cbos@pol.pl

BS/65/57/94

WPLYW POLITYKI NA GOSPODARKĘ I ŻYCIE OBYWATELI

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, KWIECIEŃ '94

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

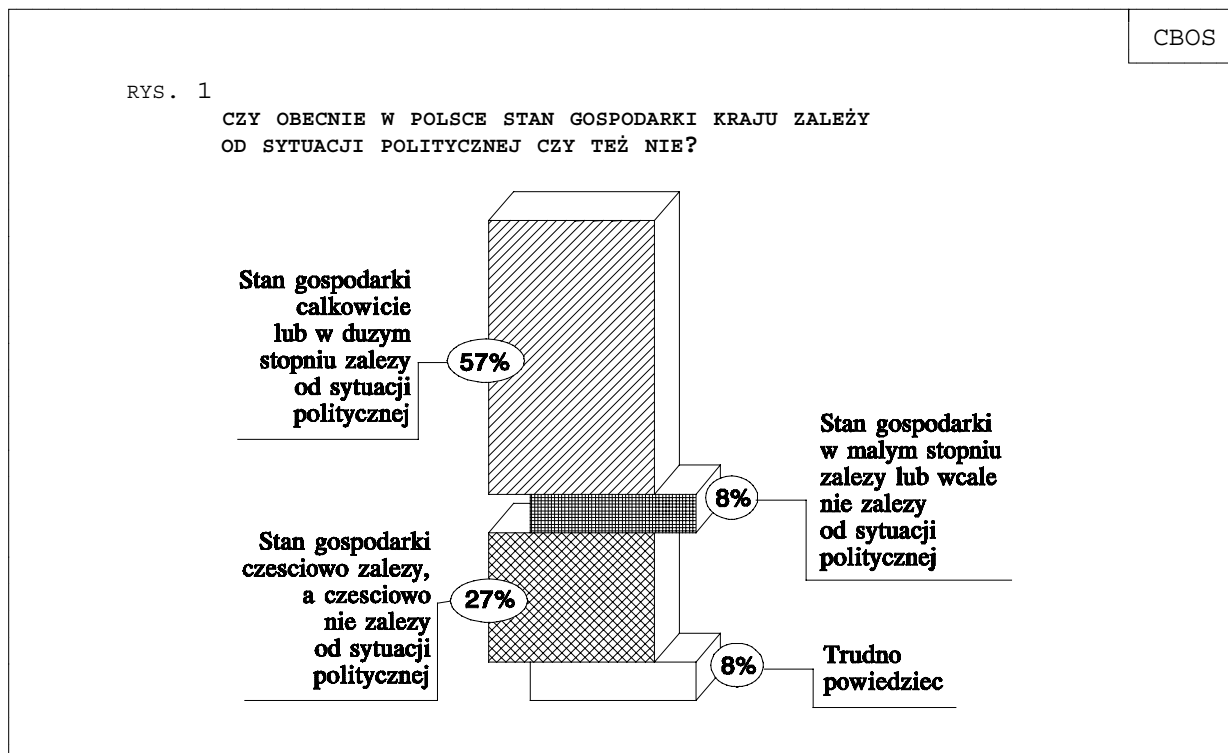
Gospodarka i polityka

Przez cały okres PRL polityka i gospodarka były ze sobą ściśle powiązane. Decyzje dotyczące spraw ekonomicznych kraju, podejmowane przez polityków, działaczy partyjnych, miały często charakter polityczny i niosły ze sobą polityczne skutki. Znaczna część obywateli nie postrzegała polityki i gospodarki kraju jako odrębnych dziedzin.

W gospodarce wolnorynkowej powinno nastąpić pewne oddzielenie gospodarki od polityki. Zadaniem państwa jest nakreślenie ogólnych ram działania dla gospodarki. Jednak i obecnie występują decyzje ekonomiczne mające charakter polityczny. Częste zmiany na scenie politycznej kraju, nieuchronnie połączone ze zmianami priorytetów w polityce gospodarczej, zwiększają niebezpieczeństwo pozaekonomicznego, a więc politycznego charakteru części decyzji dotyczących gospodarki.

Jak postrzegają tę sytuację respondenci¹? Czy to, co dzieje się w polityce, odbierają jako obojętne czy też istotne dla ich życia i przyszłości? Czy obecnie w Polsce konflikty polityczne wpływają - zdaniem badanych - na gospodarkę kraju i życie ludzi?

¹ Badanie "Aktualne problemy i wydarzenia" (46) przeprowadzono w dniach 10-14 marca '94 na 1228-osobowej reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców kraju.

Więcej niż połowa ankietowanych uważa gospodarkę i politykę za dziedziny silnie związane ze sobą. Obecnie stan gospodarki kraju jest - zdaniem tych osób - całkowicie lub w dużym stopniu zależny od sytuacji politycznej.

Uzyskane wyniki mogą wskazywać na to, że społeczeństwo dostrzega istotną rolę decyzji gospodarczych, podejmowanych przez ostatnie rządy, i definiuje je jako działania o charakterze politycznym. Przyczyną takiej oceny może być m.in. wieloletnie przyzwyczajenie społeczeństwa do postrzegania sprawczej roli rządu w kwestiach gospodarki. Ponadto w okresie transformacji wiele decyzji ekonomicznych ma wymiar polityczny.

Z analizy cech społeczno-demograficznych respondentów wynika, że bardziej prawdopodobny wydaje się pierwszy z powyższych wniosków. Opinię o zależności gospodarki od polityki wyrażają bowiem najczęściej osoby, które - według własnej oceny - śledzą na bieżąco wydarzenia polityczne, dobrze się w nich orientują i mają sprecyzowane poglądy polityczne (lewica - prawica). Można zatem sądzić, że ich opinie wyznaczane są przez ocenę rzeczywistości, a nie przyzwyczajenie².

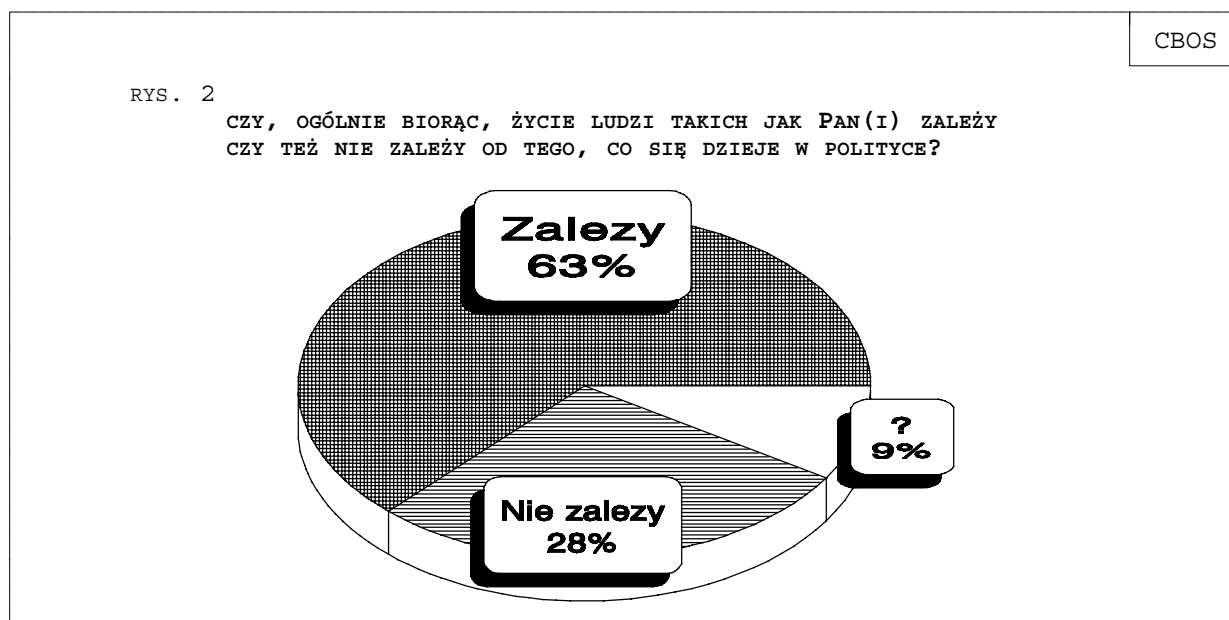
² Zob. tabele aneksowe.

Zarówno wśród zwolenników, jak i przeciwników obecnego rządu przeważa pogląd, że gospodarka kraju w dużym stopniu zależy od sytuacji politycznej. Opinię taką wyrażają także w większości przedstawiciele elektoratów wszystkich partii politycznych biorących udział w ostatnich wyborach.

O braku związku między gospodarką i polityką częściej niż inni przekonani są ludzie najmłodsi (do 24 lat). Wśród grup społeczno-zawodowych taką opinię prezentują najczęściej robotnicy niewykwalifikowani oraz bezrobotni.

Polityka a życie ludzi

Często można usłyszeć potoczną opinię, że "polityka to jedno, a życie to drugie". Innymi słowy - wydarzenia polityczne nie mają rzeczywistego wpływu na życie ludzi, które biegnie swoim torem. Wyniki badań zaprzeczają tej obiegowej opinii. Większość ankietowanych jest zdania, że to, co dzieje się w polityce, w mniejszym lub większym stopniu wpływa na życie ludzi takich jak oni. Oznacza to, że konflikty polityczne mają zdolność wywoływania reakcji w społeczeństwie.

Poczucie związku polityki z własnym życiem uzależnione jest od osobistego zainteresowania wydarzeniami politycznymi. Większe zainteresowanie wzmacnia przekonanie o rzeczywistym uzależnieniu życia od polityki.

Tabela 1. Związek między deklarowanym zainteresowaniem polityką a poczuciem wpływu polityki na życie ludzi w procentach

Deklarowane zainteresowanie polityką:	Czy życie ludzi zależy od polityki?	
	zależy	nie zależy
Duże	71	21
Średnie	68	27
Małe	57	30
Pominięto "trudno powiedzieć"		

Istnieje również związek między oceną wpływu polityki na gospodarkę kraju i na życie ludzi. Wśród osób oceniających stan gospodarki jako zależny od sytuacji politycznej aż 3/4 dostrzega jednocześnie uzależnienie od niej własnego życia.

Poczucie związku między życiem ludzi i wydarzeniami politycznymi wykazuje dość znaczne zróżnicowanie regionalne. O wpływie polityki na życie częściej niż inni przekonani są mieszkańcy regionu zachodniego (73%), południowo-wschodniego (72%) i północnego (69%); najrzadziej opinię taką wyrażają osoby zamieszkałe w regionie południowo-zachodnim (54%). Różnice w postrzeganiu problemu wynikać mogą zarówno z uwarunkowań historycznych, jak i struktury społeczno-zawodowej poszczególnych regionów.

Przeświadczenie, że w ich życiu wiele zależy od polityki, wyrażają raczej osoby mało zarabiające i niezadowolone z własnych warunków materialnych niż respondenci dobrze sytuowani. Uzależnienie swego życia od wydarzeń politycznych częściej odczuwają pracujący niż emeryci i renciści.

Politykę, która - jak w większości zgodzili się respondenci - ma wpływ na życie obywateli, można określić jako sumę decyzji podejmowanych przez podmioty polityczne - Sejm, Senat, rząd, prezydenta, władze lokalne. Większość ankietowanych nie kwestionuje wpływu tych instytucji na to, jak potoczy się w najbliższej przyszłości życie respondentów i ich rodzin. Opinie są jednak podzielone w kwestii siły tego uzależnienia.

Tabela 2. Czy ma Pan(i) poczucie, że decyzje podejmowane przez poniżej wymienione instytucje mają wpływ na to, jak potoczy się w najbliższej przyszłości życie Pana(i) i Pana(i) rodziny? w procentach

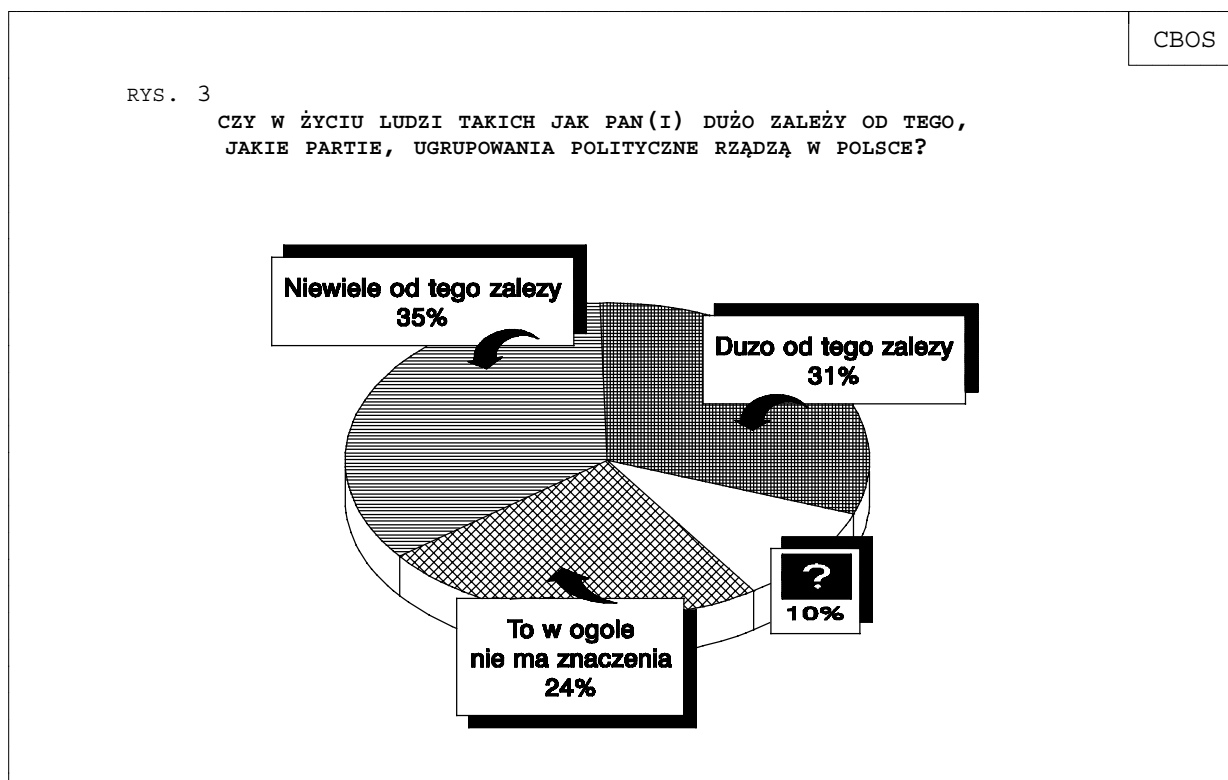
Instytucja	Ocena wpływu		
	duży wpływ	niewielki wpływ	nie ma wpływu
Rząd	49	33	12
Sejm i Senat	46	35	13
Władze lokalne	34	42	16
Prezydent	30	35	27
Pominięto "trudno powiedzieć"			

Na podstawie wypowiedzi ankietowanych stworzona została swego rodzaju "hierarchia ważności" poszczególnych instytucji, w której kryterium stanowi przypisywana im zdolność do modyfikowania życia obywateli. Instytucje w tym rozumieniu "najważniejsze", czyli takie, które mogą w największym stopniu wpływać na przyszłość poszczególnych ludzi, to rząd oraz Sejm i Senat. Niemal co drugi ankietowany wyraża pogląd, że decyzje podejmowane przez rząd lub parlament mają duży wpływ na to, jak potoczy się w najbliższej przyszłości życie jego rodziny. Jako najmniej znaczące dla obywateli postrzegane są decyzje prezydenta - tylko 1/3 respondentów uważa, że mają one duży wpływ na ich przyszłość. Taka ocena znaczenia poczynań prezydenta dla przyszłości "zwykłych" obywateli jest - być może - wyrazem wiedzy o konstytucyjnych ograniczeniach uprawnień decyzyjnych głowy państwa lub też przejawem zaufania do częstych deklaracji prezydenta, iż jego możliwości działania są ograniczone. Przekonanie to może również oznaczać rozczarowanie dotychczasowymi działaniami prezydenta na rzecz obywateli.

Postrzeganiu decyzji rządu, parlamentu i władz lokalnych jako ważnych dla osobistej przyszłości sprzyja wyższy status społeczno-zawodowy badanych (osoby z wyższym wykształceniem, przedstawiciele kadry kierowniczej i inteligencji). Istotną zmienną różnicującą poglądy respondentów w kwestii wpływu instytucji państwowych na życie obywateli jest także sytuacja majątkowa. Ankietowani uzyskujący najniższe dochody i źle oceniający swoje warunki materialne częściej niż inni skłonni są sądzić, że decyzje wszystkich wymienionych instytucji mają duży wpływ na to, jak potoczy się w przyszłości ich życie. Osoby te, być może, w większym stopniu

dostrzegają sprawczą rolę władz i dlatego więcej od nich oczekują. Prawdopodobna jest też sytuacja odwrotna. Najubożsi oczekują od władz najwięcej, są nastawieni najbardziej roszczeniowo i dlatego silniej postrzegają sprawczą rolę organów władzy. Postawa taka może być wyrazem swego rodzaju ucieczki przed odpowiedzialnością za własną sytuację materialną.

Polityka Sejmu i rządu przyjęta wobec obywateli ma zazwyczaj związek z programami partii politycznych, które uczestniczą w tych gremiach. Można się zatem spodziewać, że zmiana układu sił w parlamencie pociąga za sobą zmiany w życiu wielu obywateli. Oto co sądzą na ten temat respondenci:

Tylko co trzeci ankietowany zgadza się z opinią, że życie ludzi takich jak on jest w dużym stopniu uzależnione od tego, jakie partie rządzą w naszym kraju; w odczuciu 1/4 badanych nie ma to w ogóle znaczenia. Biorąc pod uwagę wypowiedzi ankietowanych na temat ważności decyzji rządu i parlamentu można zatem powiedzieć, że doceniana jest przede wszystkim instytucjonalna rola tych organów, a nie ich skład partyjny.

Opinie o wpływie rządzących ugrupowań na życie ludzi są czynnikiem różnicującym aktywność wyborczą respondentów. W ostatnich wyborach parlamentarnych częściej brali udział ankietowani, którzy sądzą, że w ich życiu wiele zależy od tego, kto rządzi krajem.

Tabela 3. Związek między oceną wpływu rządzących partii politycznych na życie ludzi a udziałem w wyborach. w procentach

Czy w życiu dużo zależy od tego, jakie partie polityczne rządzą w Polsce?	Deklarowany udział w wyborach	
	tak	nie
Dużo od tego zależy	72	27
Niewiele od tego zależy	59	40
To w ogóle nie ma znaczenia	60	40
Pominięto "trudno powiedzieć"		

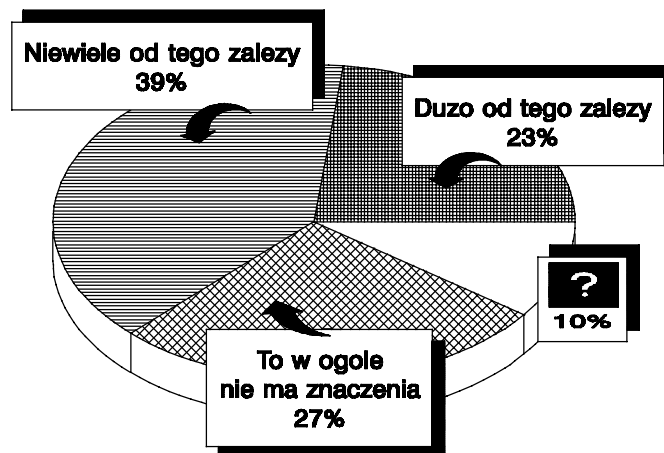
Wypowiedzi ankietowanych mogą wskazywać na zróżnicowanie czynników motywujących do udziału w wyborach parlamentarnych. Osoby, których zdaniem w życiu wiele zależy od tego, kto rządzi w kraju, prawdopodobnie częściej uczestniczą w wyborach, powodowani nadzieją na zmiany we własnym życiu.

Na poglądy respondentów o powiązaniach między polityką a ich własnym życiem mają wpływ sympatie polityczne. Przekonanie, że w życiu ludzi wiele zależy od tego, jaka partia rządzi krajem, jest częstsze wśród sympatyków KPN i UD (tzn. wśród osób deklarujących głosowanie w ostatnich wyborach na daną partię). Zwolenników przeciwnej opinii (zależy niewiele lub nic) jest więcej wśród elektoratów PC, KKW "Ojczyzna", KLD, "Solidarności", BBWR i UP. W gronie respondentów deklarujących oddanie głosu na zwycięzców wrześniowych wyborów - SLD i PSL - również przeważa opinia, że w życiu ludzi takich jak oni niewiele lub nic nie zależy od tego, jakie ugrupowanie polityczne jest przy władzy. Opinia taka może wskazywać na rozczarowanie z powodu niespełnienia obietnic wyborczych zwyciężskich partii.

W życiu ludzi takich jak respondenci jeszcze mniejsze znaczenie niż to, która partia rządzi krajem, ma fakt, jakie siły polityczne przeważają we władzach lokalnych.

RYS. 4

CZY W ŻYCIU LUDZI TAKICH JAK PAN(I) DUŻO ZALEŻY OD TEGO, JAKIE PARTIE, UGRUPOWANIA POLITYCZNE RZĄDZĄ W MIEJSCOWOŚCI, W KTÓREJ PAN(I) MIESZKA?

Opinie wyrażone przez respondentów nabierają nowego znaczenia przed zbliżającymi się wyborami samorządowymi. Przekonanie większości ankietowanych o niewielkim lub żadnym znaczeniu, jakie ma dla ich życia fakt sprawowania władzy lokalnej przez tę czy inną partię, stawia pod znakiem zapytania sens głosowania w tych wyborach na listy partyjne.

Respondenci deklarujący duże zainteresowanie polityką częściej niż pozostali są **zdania, że ich życie w dużym stopniu określa to, jakie ugrupowanie polityczne sprawuje władzę** - zarówno w kraju, jak i w miejscowości, w której mieszkają. Do takiej opinii skłaniają się również częściej niż przeciętnie ankietowani deklarujący uzyskiwanie najniższych dochodów. Grupą społeczno-zawodową, której przedstawiciele najczęściej sądzą, że w ich życiu wiele zależy od tego, kto rządzi krajem, są rolnicy. Ich poglądy są prawdopodobnie konsekwencją prorolniczych decyzji rządu Waldemara Pawlaka.

O tym, że w ich życiu nic nie zależy od układu sił politycznych - tak w kraju, jak i we władzach lokalnych - przekonani są przede wszystkim bezrobotni i mieszkańcy wielkich miast.

★

★

★

Stan naszej gospodarki i życie ludzi takich jak my są w dużym stopniu uzależnione od sytuacji i wydarzeń politycznych - taką opinię wyraża większość ankietowanych. Polityka jest tu rozumiana raczej jako instytucje (rząd, Sejm) i wydarzenia mające znaczenie dla kraju i obywateli niż jako fakt sprawowania władzy przez konkretną partię. To, jakie ugrupowanie przeważa we władzach - również lokalnych - postrzegane jest przez respondentów jako mniej znaczące. Być może tu należy szukać jednej z przyczyn tego, że tylko część Polaków uczestniczy zazwyczaj w wyborach, mimo iż mamy opinię narodu "rozpolitykowanego".

Instytucje, od których w dużym stopniu zależy nasza przyszłość, to - zdaniem ankietowanych osób - przede wszystkim rząd i parlament. Mniejsze możliwości decyzyjne przypisywane są prezydentowi i władzom lokalnym. Postrzeganie polityki i podmiotów politycznych jako czynników modyfikujących w znacznym stopniu życie obywateli charakterystyczne jest w największym stopniu dla osób deklarujących duże zainteresowanie polityką oraz dla najuboższych.

Osoby wyrażające swoje poparcie dla obecnego rządu nieco częściej niż jego przeciwnicy odczuwają sprawczą rolę polityki i instytucji politycznych, zarówno w sferze gospodarki kraju, jak też w dziedzinie życia i przyszłości poszczególnych obywateli.

Opracowała

Magdalena GWIAZDA

A N E K S

PODZIAŁ NA REGIONY W BADANIACH CBOS

1. Region północny:

09 woj. elbląskie
10 woj. gdańskie
17 woj. koszalińskie
26 woj. olsztyńskie
39 woj. słupskie
41 woj. szczecińskie

2. Region zachodni:

11 woj. gorzowskie
12 woj. jeleniogórskie
20 woj. legnickie
45 woj. wałbrzyskie
47 woj. wrocławskie
49 woj. zielonogórskie

3. Region środkowozachodni:

05 woj. bydgoskie
13 woj. kaliskie
16 woj. konińskie
21 woj. leszczyńskie
29 woj. pilskie
32 woj. poznańskie
44 woj. toruńskie
46 woj. wrocławskie

4. Region środkowy:

01 woj. warszawskie
07 woj. ciechanowskie
24 woj. łódzkie
30 woj. piotrkowskie
31 woj. płockie
34 woj. radomskie
37 woj. sieradzkie
38 woj. skierniewickie

5. Region wschodni:

02 woj. bielsko-podlaskie
03 woj. białostockie
06 woj. chełmskie
22 woj. lubelskie
23 woj. łomżyńskie
28 woj. ostrołęckie
36 woj. siedleckie
40 woj. suwalskie
48 woj. zamojskie

6. Region południowo-wschodni:

15 woj. kieleckie
18 woj. krakowskie
19 woj. krośnieńskie
25 woj. nowosądeckie
33 woj. przemyskie
35 woj. rzeszowskie
42 woj. tarnobrzeskie
43 woj. tarnowskie

7. Region południowo-zachodni:

04 woj. bielskie
08 woj. częstochowskie
14 woj. katowickie
27 woj. opolskie

Tabela 1. Czy obecnie w Polsce stan gospodarki kraju zależy od sytuacji politycznej czy też nie? 1 - całkowicie lub w dużym stopniu; 2- trochę zależy, trochę nie; 3 - w małym stopniu lub wcale

	(%)				
	1	2	3	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	57	27	8	8	1226
Płeć					
Mężczyźni	59	27	9	4	579
Kobiety	55	26	7	12	647
Wiek					
do 24 lat	50	28	18	3	121
25-34	56	31	6	7	201
35-44	62	27	7	4	289
45-54	60	25	8	7	206
55-64	58	25	8	9	208
65 lat i więcej	50	25	8	18	200
Miejsce zamieszkania					
Wieś	56	26	8	10	459
Miasto do 20 tys.	54	29	9	9	144
od 21 do 100 tys.	58	25	8	9	230
101-500 tys.	57	29	9	6	208
501 tys.i więcej mieszk.	61	27	8	4	185
Region					
Północny	64	28	4	4	138
Zachodni	52	31	9	7	129
Środkowozachodni	53	30	11	6	194
Środkowy	57	27	6	10	220
Wschodni	59	21	9	10	150
Południowo-wschodni	56	21	9	13	183
Południowo-zachodni	57	29	8	5	211
Wykształcenie					
Podstawowe	53	22	11	15	441
Zasadnicze zawodowe	58	30	6	6	299
Średnie	59	30	7	4	390
Wyższe	63	28	9	1	96
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	67	23	10	0	84
Prac. umysł.niż.szczebla	52	33	10	6	105
Pracownicy fiz.- umysł.	59	31	6	4	58
Robotnicy wykwalifikowani	65	28	5	2	134
Robotnicy niewykwalifik.	49	31	14	7	70
Rolnicy	52	32	6	10	90
Prywatni przedsiębiorcy	58	29	11	2	50
Bierni zawodowo					
Renciści i emeryci	55	24	7	13	424
Uczniowie i studenci	41	38	13	9	35
Bezrobotni	57	21	14	8	99
Gospodynie domowe i inni	65	21	5	9	76
Dochody na jedną osobę					
Poniżej 750 tys.zł	59	24	8	9	163
750 tys. - 1249 tys.	56	24	11	8	316
1250 tys. - 1749 tys.	58	25	6	11	265
1750 tys. - 2249 tys.	53	32	8	7	218
2250 tys. i powyżej	61	27	8	5	240
Ocena własnych war. mater.					
Złe	59	22	9	10	484
Średnie	55	30	7	8	562
Dobre	57	30	9	4	179
Zainteresowanie polityką					
Duże	71	17	8	3	144
Średnie	61	27	9	3	548
Małe lub żadne	49	29	8	14	534
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	53	26	4	17	92
Raz w tygodniu	55	29	8	8	717
Kilka razy w roku	60	24	8	8	303
W ogóle nie uczestniczy	63	19	12	5	114
Poglądy polityczne					
Lewica	67	23	8	3	275
Centrum	52	32	11	4	389
Prawica	70	24	5	1	240
Trudno powiedzieć	45	26	7	22	323

Tabela 2. Czy, ogólnie rzecz biorąc, życie ludzi takich jak Pan(i) zależy czy też nie zależy od tego, co się dzieje w polityce? 1 - zależy; 2 - nie zależy

	(%)			
	1	2	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	63	28	9	1226
Płeć				
Mężczyźni	64	29	7	579
Kobiety	63	27	11	647
Wiek				
do 24 lat	56	36	8	121
25-34	65	29	5	201
35-44	66	26	7	289
45-54	70	23	7	206
55-64	65	26	9	208
65 lat i więcej	53	31	16	200
Miejsce zamieszkania				
Wieś	63	26	10	459
Miasto do 20 tys.	64	31	6	144
od 21 do 100 tys.	64	23	13	230
101-500 tys.	64	30	5	208
501 tys. i więcej mieszk.	62	32	6	185
Region				
Północny	69	26	5	138
Zachodni	73	24	3	129
Środkowo-zachodni	58	34	8	194
Środkowy	63	22	15	220
Wschodni	61	28	10	150
Południowo-wschodni	72	19	9	183
Południowo-zachodni	54	38	8	211
Wykształcenie				
Podstawowe	58	27	15	441
Zasadnicze zawodowe	68	27	5	299
Średnie	65	29	5	390
Wyższe	69	26	5	96
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	68	27	5	84
Prac. umysł. niż. szczebla	66	25	9	105
Pracownicy fiz. - umysł.	68	29	3	58
Robotnicy wykwalifikowani	67	29	4	134
Robotnicy niewykwalifik.	65	29	6	70
Rolnicy	69	16	15	90
Prywatni przedsiębiorcy	64	27	9	50
Bierni zawodowo				
Rencisci i emeryci	58	29	12	424
Uczniowie i studenci	50	32	18	35
Bezrobotni	66	30	4	99
Gospodynie domowe i inni	68	29	4	76
Dochody na jedną osobę				
Poniżej 750 tys. zł	67	25	8	163
750 tys. - 1249 tys.	65	26	9	316
1250 tys. - 1749 tys.	64	26	11	265
1750 tys. - 2249 tys.	60	32	8	218
2250 tys. i powyżej	63	31	6	240
Ocena własnych war. mater.				
Złe	65	26	9	484
Średnie	63	26	10	562
Dobre	60	36	5	179
Zainteresowanie polityką				
Duże	71	21	9	144
Średnie	68	27	5	548
Małe lub żadne	57	30	13	534
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	52	34	14	92
Raz w tygodniu	63	27	9	717
Kilka razy w roku	69	24	7	303
W ogóle nie uczestniczy	59	35	6	114
Poglądy polityczne				
Lewica	71	25	4	275
Centrum	66	28	5	389
Prawica	70	24	5	240
Trudno powiedzieć	49	32	19	323

Tabela 3. Czy ma Pan(i) poczucie, że decyzje podejmowane przez Sejm i Senat mają wpływ na to, jak potoczy się w najbliższej przyszłości życie Pana(i) i Pana(i) rodziny?
1 - mają duży wpływ; 2 - mają mały wpływ; 3 - nie mają wpływu

(%)

	1	2	3	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	46	35	13	6	1226
Płeć					
Mężczyźni	47	37	11	4	579
Kobiety	44	33	15	8	647
Wiek					
do 24 lat	39	41	17	3	121
25-34	45	39	11	5	201
35-44	52	34	11	4	289
45-54	50	36	11	2	206
55-64	45	31	15	9	208
65 lat i więcej	38	31	16	15	200
Miejsce zamieszkania					
Wieś	47	32	14	7	459
Miasto do 20 tys.	42	38	13	6	144
od 21 do 100 tys.	53	29	10	9	230
101-500 tys.	42	41	14	2	208
501 tys.i więcej mieszk.	41	39	14	5	185
Region					
Północny	48	37	11	4	138
Zachodni	48	39	7	6	129
Środkowozachodni	49	35	14	2	194
Środkowy	44	36	9	10	220
Wschodni	44	35	14	7	150
Południowo-wschodni	53	25	17	5	183
Południowo-zachodni	37	38	17	8	211
Wykształcenie					
Podstawowe	41	35	13	12	441
Zasadnicze zawodowe	48	35	14	3	299
Średnie	47	35	15	3	390
Wyższe	57	35	7	0	96
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	67	22	10	1	84
Prac.umysł.niż.szczebla	49	43	7	1	105
Pracownicy fiz.- umysł.	38	45	12	5	58
Robotnicy wykwalifikowani	46	35	15	4	134
Robotnicy niewykwalifik.	46	39	8	7	70
Rolnicy	49	41	7	3	90
Prywatni przedsiębiorcy	59	29	3	9	50
Bierni zawodowo					
Renciści i emeryci	42	30	17	12	424
Uczniowie i studenci	46	37	12	5	35
Bezrobotni	41	34	25	1	99
Gospodynie domowe i inni	39	48	10	3	76
Dochody na jedną osobę					
Poniżej 750 tys.zł	55	28	13	4	163
750 tys. - 1249 tys.	42	36	16	5	316
1250 tys. - 1749 tys.	46	34	11	9	265
1750 tys. - 2249 tys.	46	33	13	8	218
2250 tys. i powyżej	45	38	12	5	240
Ocena własnych war. mater.					
Złe	49	30	15	6	484
Średnie	44	36	13	7	562
Dobre	42	44	10	5	179
Zainteresowanie polityką					
Duże	54	33	9	5	144
Średnie	50	36	11	3	548
Małe lub żadne	39	34	16	10	534
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	30	34	21	14	92
Raz w tygodniu	45	37	13	6	717
Kilka razy w roku	54	30	12	5	303
W ogóle nie uczestniczy	43	37	15	5	114
Poglądy polityczne					
Lewica	53	36	10	2	275
Centrum	44	37	13	6	389
Prawica	54	33	10	3	240
Trudno powiedzieć	36	33	18	13	323

Tabela 4. Czy ma Pan(i) poczucie, że decyzje podejmowane przez rząd mają wpływ na to, jak potoczy się w najbliższej przyszłości życie Pana(i) i Pana(i) rodziny?
1 - mają duży wpływ; 2 - mały wpływ; 3 - nie mają wpływu

	(%)				
	1	2	3	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	49	33	12	6	1226
Płeć					
Mężczyźni	52	34	10	4	579
Kobiety	46	32	14	8	647
Wiek					
do 24 lat	39	38	19	3	121
25-34	53	36	7	4	201
35-44	53	33	10	3	289
45-54	58	31	8	3	206
55-64	49	29	14	9	208
65 lat i więcej	37	34	15	13	200
Miejsce zamieszkania					
Wieś	51	32	11	6	459
Miasto do 20 tys.	51	32	10	7	144
od 21 do 100 tys.	52	29	11	8	230
101-500 tys.	43	39	15	3	208
501 tys. i więcej mieszk.	46	35	14	5	185
Region					
Północny	50	38	9	4	138
Zachodni	54	36	6	5	129
Środkowozachodni	51	35	12	2	194
Środkowy	47	34	9	10	220
Wschodni	48	34	11	8	150
Południowo-wschodni	56	22	17	5	183
Południowo-zachodni	42	34	17	7	211
Wykształcenie					
Podstawowe	43	33	12	12	441
Zasadnicze zawodowe	53	34	11	2	299
Średnie	50	34	13	3	390
Wyższe	62	28	8	1	96
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	72	18	9	1	84
Prac. umysł. niż. szczebla	49	40	9	2	105
Pracownicy fiz.- umysł.	49	37	10	5	58
Robotnicy wykwalifikowani	56	30	12	2	134
Robotnicy niewykwalifik.	49	33	9	9	70
Rolnicy	59	34	5	3	90
Prywatni przedsiębiorcy	61	26	4	9	50
Bierni zawodowo					
Renciści i emeryci	43	32	14	11	424
Uczniowie i studenci	42	44	12	2	35
Bezrobotni	41	35	22	1	99
Gospodynie domowe i inni	41	46	11	3	76
Dochody na jedną osobę					
Poniżej 750 tys. zł	59	27	11	4	163
750 tys. - 1249 tys.	45	35	14	6	316
1250 tys. - 1749 tys.	49	33	11	7	265
1750 tys. - 2249 tys.	49	33	11	7	218
2250 tys. i powyżej	51	32	12	5	240
Ocena własnych war. mater.					
Złe	52	30	12	6	484
Średnie	48	34	13	6	562
Dobre	48	38	9	5	179
Zainteresowanie polityką					
Duże	58	30	6	6	144
Średnie	54	33	11	2	548
Małe lub żadne	42	34	15	10	534
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	37	39	15	9	92
Raz w tygodniu	47	36	12	6	717
Kilka razy w roku	58	27	10	5	303
W ogóle nie uczestniczy	52	28	14	6	114
Poglądy polityczne					
Lewica	58	34	7	1	275
Centrum	48	34	12	6	389
Prawica	60	27	11	3	240
Trudno powiedzieć	35	36	16	13	323

Tabela 5. Czy ma Pan(i) poczucie, że decyzje podejmowane przez prezydenta mają wpływ na to, jak potoczy się w najbliższej przyszłości życie Pana(i) i Pana(i) rodziny?
1 - mają duży wpływ; 2 - mały wpływ; 3 - nie mają wpływu

(%)

	1	2	3	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	30	35	27	8	1226
Płeć					
Mężczyźni	29	37	27	6	579
Kobiety	31	33	27	9	647
Wiek					
do 24 lat	28	33	36	4	121
25-34	31	41	22	6	201
35-44	30	40	25	5	289
45-54	36	36	23	5	206
55-64	31	28	31	10	208
65 lat i więcej	24	31	27	17	200
Miejsce zamieszkania					
Wieś	31	34	26	9	459
Miasto do 20 tys.	32	29	32	7	144
od 21 do 100 tys.	35	34	19	12	230
101-500 tys.	26	41	29	4	208
501 tys. i więcej mieszk.	25	38	33	5	185
Region					
Północny	29	42	24	5	138
Zachodni	31	43	19	8	129
Środkowozachodni	39	28	29	4	194
Środkowy	26	32	30	12	220
Wschodni	29	31	31	9	150
Południowo-wschodni	34	30	29	7	183
Południowo-zachodni	25	42	24	9	211
Wykształcenie					
Podstawowe	28	33	25	14	441
Zasadnicze zawodowe	36	35	25	5	299
Średnie	28	37	32	4	390
Wyższe	34	40	24	1	96
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	36	36	27	1	84
Prac. umysł. niż. szczebla	32	46	22	1	105
Pracownicy fiz.- umysł.	22	49	22	6	58
Robotnicy wykwalifikowani	39	36	21	4	134
Robotnicy niewykwalifik.	28	40	22	9	70
Rolnicy	28	34	31	7	90
Prywatni przedsiębiorcy	26	39	24	10	50
Bierni zawodowo					
Renciści i emeryci	28	31	28	13	424
Uczniowie i studenci	29	44	23	5	35
Bezrobotni	28	27	37	8	99
Gospodynie domowe i inni	31	32	34	3	76
Dochody na jedną osobę					
Poniżej 750 tys. zł	38	30	24	7	163
750 tys. - 1249 tys.	28	36	27	8	316
1250 tys. - 1749 tys.	29	35	27	9	265
1750 tys. - 2249 tys.	30	35	27	8	218
2250 tys. i powyżej	29	37	29	5	240
Ocena własnych war. mater.					
Złe	34	29	28	8	484
Średnie	29	39	24	8	562
Dobre	23	39	31	6	179
Zainteresowanie polityką					
Duże	30	36	27	7	144
Średnie	33	37	26	4	548
Małe lub żadne	27	33	28	12	534
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	27	39	24	11	92
Raz w tygodniu	29	36	27	8	717
Kilka razy w roku	34	35	23	8	303
W ogóle nie uczestniczy	27	31	38	5	114
Poglądy polityczne					
Lewica	33	38	25	4	275
Centrum	29	32	31	8	389
Prawica	35	37	24	3	240
Trudno powiedzieć	25	35	27	14	323

Tabela 6. Czy ma Pan(i) poczucie, że decyzje podejmowane przez władze lokalne miasta/gminy mają wpływ na to, jak potoczy się w najbliższej przyszłości życie Pana(i) i Pana(i) rodziny? 1 - mają duży wpływ; 2 - mały wpływ; 3 - nie mają wpływu (%)

	1	2	3	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	34	42	16	8	1226
Płeć					
Mężczyźni	36	44	15	5	579
Kobiety	32	41	17	10	647
Wiek					
do 24 lat	34	46	16	4	121
25-34	39	41	14	5	201
35-44	38	42	15	5	289
45-54	35	47	12	5	206
55-64	31	35	24	10	208
65 lat i więcej	25	44	16	16	200
Miejsce zamieszkania					
Wieś	36	44	12	8	459
Miasto do 20 tys.	32	34	26	7	144
od 21 do 100 tys.	32	43	14	10	230
101-500 tys.	34	37	24	5	208
501 tys. i więcej mieszk.	31	48	14	7	185
Region					
Północny	39	44	12	5	138
Zachodni	29	49	15	7	129
Środkowozachodni	35	43	16	6	194
Środkowy	39	41	10	9	220
Wschodni	32	43	16	9	150
Południowo-wschodni	35	38	21	6	183
Południowo-zachodni	27	40	23	10	211
Wykształcenie					
Podstawowe	28	42	15	14	441
Zasadnicze zawodowe	38	41	17	4	299
Średnie	34	43	19	4	390
Wyższe	47	42	9	2	96
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	46	40	11	3	84
Prac. umysł. niż. szczebla	40	42	15	3	105
Pracownicy fiz.- umysł.	31	38	24	8	58
Robotnicy wykwalifikowani	42	36	16	5	134
Robotnicy niewykwalifik.	36	47	13	4	70
Rolnicy	39	49	5	6	90
Prywatni przedsiębiorcy	33	44	11	11	50
Bierni zawodowo					
Renciści i emeryci	28	39	20	13	424
Uczniowie i studenci	30	53	12	6	35
Bezrobotni	28	49	19	4	99
Gospodynie domowe i inni	35	47	14	4	76
Dochody na jedną osobę					
Poniżej 750 tys. zł	43	38	13	7	163
750 tys. - 1249 tys.	31	43	18	8	316
1250 tys. - 1749 tys.	33	47	13	7	265
1750 tys. - 2249 tys.	34	40	17	9	218
2250 tys. i powyżej	33	42	20	6	240
Ocena własnych war. mater.					
Złe	36	40	17	7	484
Średnie	33	44	14	9	562
Dobre	33	43	19	5	179
Zainteresowanie polityką					
Duże	39	40	15	6	144
Średnie	37	44	14	5	548
Małe lub żadne	29	41	19	11	534
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	24	42	20	14	92
Raz w tygodniu	33	43	16	8	717
Kilka razy w roku	40	40	14	6	303
W ogóle nie uczestniczy	32	44	17	6	114
Poglądy polityczne					
Lewica	35	45	16	4	275
Centrum	37	40	16	7	389
Prawica	36	44	16	4	240
Trudno powiedzieć	28	40	18	14	323